

Pastoralis Sollicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Tripartita Descriptio. Cvivs Pars Prima Episcoporum institutionem, ...
Secvnda Quicquid ad Episcopi est potestatem, ... Tertia Quod ad casuum
reseruationem, ... Methodo Noua, & expedita complectitur

Quæ omnia ad praxim vtriusque fori, interioris scilicet, & exterioris, & ad
iurisdictionis explicationem exigenda continet

Barbosa, Agostinho

Parisiis, M.DC.XXV.

Episcopvs Qvod Ivs habeat visitandi hospitalia, collegia, ac
confraternitates laicorum? Allegatio LXXV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98639](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98639)

34. Dicit, quod Rota semper tenuit, quod indistincte omnes Prothonotarij, siue sint creati à Papa, siue à Legato, sunt comprehensi in *Extravag. ad regimen, de prebend.* & quod illa habeat locum in omnibus Prothonotarijs, etiam si non sint de numero, fuit decusum in vna *Palentine Scholastrie, Canonicius & prebende de Valladolid. 9. & 13. Aprilis 1584.* coram *Robustio*, relata per *Nicol. Gardia de benefic. par. 5. capit. 1. numero 204.* & fuit firmatum in d. *Burgen. Abbatie de Salus*, in qua plures alia decisiones referuntur.

S V M M A R I V M.

1. Hospitalitatis opus curare maxime debet Episcopus, ut diligenter & fideliter administratur.
2. Hospitalia, Collegia quacunque & Confraternitates laicorum visitandi ius habet Episcopus tanquam sedis Apostolicæ delegatus.
3. Hospitalia nouiter fundatum ipso fundatore supersite visitari non potest, nisi habeat formam Ecclesiæ aut sit fundatum auctoritate Episcopi.
4. Hospitalia, quod habet formam Ecclesiæ, vel altare pro Missarum celebratione, si est fundatum auctoritate Episcopi, dicitur locus religiosus & pius.
5. Hospitalia quando presumatur Episcopi auctoritate fundatum, ostenditur.
6. Visitari ab Episcopo possunt hospitalia quacunque, & alia pia loca, siue cum Episcopi auctoritate, siue sine illa instituta.
7. Hospitalia crepta sine Episcopi auctoritate videri possunt per ipsum, utrum omnia procedant secundum mentem testatoris.
8. Episcopus potest compellere heredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias causas, etiam si testator prohibuisset, sed verius numero 10.
9. Testator fundans Capellam, non potest illam eximere ab Episcopi potestate.
11. Visitare potest Episcopus, corrigere, & reformare in casibus à iure expressis, omnia Hospitalia, & pia loca, quatenus sint priuata laicorum.
12. Episcopus potest animaduertere in Rectores Hospitalium, leprosorij, &c. qui negligunt administrare, ut oportet.
13. Visitare Episcopus potest Confraternitates personarum secularium in Ecclesijs Regularium exemptorum existentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, nisi quoad administrationem.
14. Visitare absolute non potest Episcopus Hospitalia, Collegia, vel Confraternitates sine Episcopi auctoritate institutas, nisi ad officium inquirendi de operibus pijs, quæ ipsis incumbunt.
15. Seculares iudices etiam facultatem habent, si cui Episcopi, visitandi Hospitalia, & cetera loca, si hoc eis alias legitime competat, dato prauentioni loco inter ipsos.
16. Hospitalia, & Confraternitates, quæ sub immediata Regum fuerint protectione, Episcopi visitare non possunt.
17. Confraternitas Misericordiæ Regni Portugaliæ ubique terrarum celebratissima.
18. Hospitalia magnum Plixbonen. toto orbe celebratissima.
19. Regia dignitas præ ceteris conuenit anteferri.
20. Exceptio si opponatur Episcopo visitanti hospitalia, aut confraternitatem, quod sub immediata Regum sit protectione, non ad secularem iudicem, sed ad Episcopum pertinet de ea cognoscere.

tectione, non ad secularem iudicem, sed ad Episcopum pertinet de ea cognoscere.

21. Collegia instituta pro sustentatione studentium, pauperum, vel aliorum egenorum sunt loca pia, & gaudent Ecclesiæ privilegijs, ac proinde ab Episcopo visitari possunt.
22. Confraternitates laicorum Religionis causa institutæ, pia sunt, & Religiosæ loca.
23. Confraternitates huiusmodi, quod visitari possint ab Episcopo, ut pia loca, qui teneant *Pobres*, referuntur.
24. Contrarium qui tenuerint, citantur.
25. Inter unam, & alteram opinionem distinctio ponitur.
26. Confraternitates, quæ absque Episcopi auctoritate sunt institutæ, minime ecclesiasticæ, aut religiosæ sunt censendæ.
27. Confraternitates, & Hospitalia, sine Episcopi auctoritate instituta pia sunt.
28. Pij causis relicta solui possunt Hospitalibus, & Confratryjs, etiam sine Episcopi auctoritate instituta.
29. Exempta Ecclesiæ non censentur exempta Capellæ ipsi Ecclesiæ subiectæ accedentes, vel comessæ.
30. Confraternitates interueniente Episcopi approbatione piæ, & ecclesiasticæ sunt censendæ.
31. Confraternitatum res, ut ecclesiasticæ sunt censendæ, si Episcopi auctoritate instituantur.
32. Confraternitatum bona quod possint alienari sine solemnitatibus in rerum ecclesiasticarum alienationibus necessarijs, qui tenuerint, citantur.
33. Sub distinctione resoluitur.
34. Gabella an debeatur ex bonis confraternitatum si vendantur? sub distinctione resoluitur.
35. Vera resolutio ponitur.
36. Confraternitates, & Hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudent.
37. Ecclesiæ appellatione quando comprehendantur loca pia, ostenditur.
38. Confraternitates, & Hospitalia, quæ sine auctoritate Episcopi instituntur, quod gaudeant beneficio restitutionis in integrum, qui teneant, ostenditur.
39. Restitutionis in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona sub aliena cura sunt, vel per administratores gubernantur, ut in Republ. Ciuitate, Villa, Castro, seu quacunque alia communitate.
40. Collegia, seu vniuersitates seculares, ex eo quia Reipubl. æquiparantur, beneficio restitutionis in integrum gaudent.
41. Fiscus beneficio restitutionis in integrum gaudet.
42. Hospitalia, & Confraternitates, quando sine Episcopi auctoritate instituta sunt, restitutionis privilegio non gaudent tanquam verum, sunt qui teneant, sed contrarium verius.
43. Quarta Canonica quod ex ijs, quæ Confraternitatibus relinquuntur, non debeatur, qui teneant, ostenditur, eorumque fundamenta adducuntur.
44. Quarta Canonica soluitur ex ijs, quæ relinquuntur Ecclesijs, vel pijs locis, non vero pauperibus, vel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, seu pro ornamentis.
45. Quarta Canonica, ut debeatur duo requiruntur, alterum, quod loco relinquatur, alterum quod locus religiosus sit.

- 46 Quarta Canonica, quod non debeat ex his, quæ confraternitatibus relinquuntur indistincte, qui teneant, ostenditur.
- 47 Sub distinctione, & per certos casus quæstio dissolvitur.
- 48 Quarta Canonica an debeat ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus devotionis causa Episcopi auctoritate instituta? quæstio est in duas opiniones divisa.
- 49 Quarta Falcidia non potest deduci ex his, quæ Confraternitatibus siue cum Episcopi auctoritate, siue absque ea instituta, relinquuntur.
- 50 Quarta Falcidia de legatis ad pias causas non deducitur.
- 51 Quarta Falcidia de legatis pro alimentis, & ex rebus litiis pro studio, non solvitur.
- 52 Contrariis respondetur.
- 53 Trebellianica non deducitur ex fideicommissis universalibus, quæ ad pias causas relinquuntur.
- 54 Bona Hospitalium, & Confraternitatum, quæ Episcopi auctoritate instituta sunt, non possunt præscribi minori tempore quadraginta annorum.
- 55 Ecclesiarum res minori spatio, quam quadraginta annorum præscribi non possunt.
- 56 Hospitalia Episcopi auctoritate instituta gaudent immunitate ecclesiastica.
- 57 Rationes Ordinarij sunt reddenda ab administratoribus piorum locorum tam ecclesiasticis, quam laicis.
- 58 Rationes Episcopo sunt reddenda de omnibus locis pijs, siue ea sint publica, siue privata.
- 59 Ordinarij possunt ab administratoribus rationes administrationis exigere, donec coram eodem doctum fuerit de institutione, in qua secus expresse cautum sit.
- 60 Episcopi valent laicos compellere ad executionem piorum voluntatum.
- 61 Capitulum Sede vacante potest exigere rationem ab administratoribus piorum locorum, sicut Episcopus.
- 62 Appellans à decreto reddenda rationis suæ administrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen executio.
- 63 Rationes pluries in anno Episcopus potest exigere ab administratoribus piorum locorum, quando ei constiterit illas dolose redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum.
- 64 Doctores referuntur, qui de Confraternitate Montis Pietatis agunt.
- 65 Doctores referuntur, qui de visitatione tractatus in lucem edidit.

EPISCOPVS QVOD IVS
habeat visitandi hospitalia, collegia, ac confraternitates
laicorum?

ALLEGATIO LXXV.

Episcopi, cum in omnibus ius visitandi habeant, curare maxime debent, ut hospitalitatis opus diligenter & fideliter administretur, prout disponit Concil. Tridentin. sess. 7. de reformat.

capit. 15. & sess. 25. de reformat. capit. 8. in quibus iuribus innouata est constitutio Concilij vni. Clement. 7. in clem. quia contingit, de relig. domib. & de eorum materia aliqua tractant Frat. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 65. artic. 7. versic. quinto. & quæst. 84. artic. 2. praxis Episcop. par. 1. verbo hospitalia, numero 1. pag. 173. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 40. quæst. 10. versic. & sessione.

2 Et etiam tanquam Sedis Apostol. delegati habent ius visitandi hospitalia, collegia quæcunque ac confraternitates laicorum, etiam quas scholas, siue quocunque alio nomine vocant, non tamen, quæ sub Regum immediata protectione sunt, siue eorum licentia, ex dispositione Concilij Tridentini sess. 22. de reformat. capit. 8. de cuius materia agunt Modern. de iurisdic. par. 2. capit. 18. praxis Episcop. par. 1. verbo hospitalia, §. 3. altera praxis noua par. 2. capit. 3. numero trigesimo tertio. Fufc. de visitat. libro secundo capit. 12. à numero vigesimo primo. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 102. Azori. instit. moral. d. capit. 40. quæstione decima. Franc. Leo in thesauri sui eccles. par. 2. capit. 2. numero vlt. Cened. practic. & canon. quæst. libro primo quæst. 22. à numero decimo quarto. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarre libro primo, titul. 6. leg. 5. paragraph. 2. numero sexagesimo quinto, cum sequentibus.

3 Hospitale nouiter fundatum, & ipso fundatore superstitente, visitari non potest, nisi habeat formam Ecclesiæ, aut sit fundatum auctoritate Episcopi, Petr. de Pbaldis tract. de canon. Episcop. capit. 4. versicul. quoad secundam quæst. fol. 252. praxis noua Episcop. d. numero trigesimo octauo. Cochier. de iurisdic. Ordinarij in exemptis par. 1. quæst. 31. numero quarto. Est enim huiusmodi hospitale non domus Dei, sed domus hominis, quam is, qui construxit, potest destruere, & alienare. Petr. de Pbaldis, praxis noua Episcop. & Cochier. dictis locis locus religiosus, & pius dicitur hospitale, quod habet formam Ecclesiæ, vel Altare pro Missarum celebratione, seu est fundatum auctoritate Episcopi, de quo vide Gabr. com. titul. de pia causa, conclus. 2. Tirag. de privileg. pia causa in præfat. versicul. item relictum. Padil. in l. si aquam, Cod. de seruit. & aqua, numero quadragesimo sexto. Ioseph. Ludou. decis. 30. numero sexto & septimo, & decis. 93. numero trigesimo sexto & quadragesimo quinto. Redoan. de rebus Ecclesiæ non alien. rub. 27. & rub. 33. casu 32. Valasc. consil. 105. numero vigesimo octauo. Solis de censibus libro secundo capit. 3. numero 11. Menoch. de recup. remed. 15. num. 22. & seg. Gutier. canon. libro primo cap. 35. num. 29. Mascard. de probat. conclus. 869. Cardin. Mantie. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 25. titul. 6. numero 69. Roch. de visitat. verbo Hospitalia, Card. Thusc. tom. 4. lit. H. conclus. 158. & conclus. 163. numero 2. & 4. & tom. 6. lit. P. conclus. 338. praxis Episcop. par. 1. verbo Hospitalia, §. 3. dub. 2. Azuad. l. 1. à numero 26. titul. 1. lib. 4. & l. 1. numero quarto tit. 18. libro nono, noua recopil. Cenall. commun. contra commun. tom. 4. quæst. 896. numero 962. Lusit. Azgid. in repetit. l. 1. par. 1. in initio numero 54. Cod. de sacrosan. Eccles. Flores vari. libro secundo quæst. 21. numero 179. cum sequentibus, Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscop. Neapolitana capit. 17. Alexand. Trentacinq. variar. resolutio. libro primo titul. de rescript. resolut. 4. Brunor. à sole in locis commun. verbo Hospitalia, numero 3. & 4. Cardoso. eod. verbo numero tertio. Modern. de iurisdic. par. 2. capit. 23. numero 19.

4 Late Nicolans Garcia de beneficijs par. 5. cap. 1 numero 601. Farinae. in praxi criminal. par. 1. quæst. 28. à

numero 36. *V. gelin. de potestate Episcopi capit. 14. §. 4. numero 7. & §. 7. ad finem. Redan. de rebus Ecclesie non alienari. quæst. 4. numero 27. & seq. & quæst. 49. numero septimo. & quæst. 28. & quæst. 51. Achil. Pedroch. consil. 2. numero 15. Vincent. de Anna sing. 90. Magan. Floren. decis. 61. Carol. de Grassis de effectib. cleric. effectus 1. à numero 122.*

5. Auctoritate Episcopi præsumitur hospitale fundatum si locus ab antiquo sit in forma Ecclesie, ubi Sacerdotes celebrant, de quo *Felin. in cap. illud. numero quinto versic. & pro istis. de præsumpt. & in cap. sicut. numero 29. de re iudic. Rota Bononiensis. decis. 13. numero quarto. Franc. Marc. Delphin. decis. 1017. numero secundo. Menoch. de præsumpt. lib. 6. quæst. 79. numero tertio. Mascard. de probationib. conclus. 583. 623. & 869. Valasc. consil. 105. numero 45. Et ex diuturnitate temporis præsumitur Ecclesia ædificata auctoritate Episcopi, *Rot. Bonon. d. decis. 13. numero quarto. Mascard. conclus. 1316. numero octavo. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capit. 34. numero primo. Cabedo decis. 52. numero ult. Item ad præsumendum eam auctoritatem adfuisse oportet cymbalum esse constitutum super lectum, publiceque pulsari, vel si ibi celebretur omnibus indifferenter ad diuina audienda admissis, ita *sanch. de matrimonio lib. 9. dist. 15. numero 39.***

6. Hospitalia & quæcunque alia pia loca priuata, siue cum Episcopi auctoritate, siue sine illa instituta, possunt visitari ab Episcopo, & in illis etiam procedit dispositio Concilii Tridentini. d. sess. 22. capit. 8. resoluunt *Altamiran. de visitat. verbo & testamentorum. à numero 79. & verbo alijs pijs locis. Azuiedo d. l. 3. numero nono. Bobadil. d. libro secundo capit. 17. numero 139. Valasc. consil. 105. numero 59. & decisum referunt Modern. de iurisdict. par. 2. capit. 18. à numero secundo. & par. 4. casu 113. numero 30. Nicol. Garcia d. capit. 1. numero 602. in fine.*

7. Licet enim erecta fuerint sine Episcopi auctoritate, tamen idem Episcopus videre potest, an omnia procedant secundum mentem testatoris, ex *Abb. in cap. inter dilectos. num. duodecimo. de donat. resoluunt Galet. in margarina casuum conscientia. verbo hospitale. quamuis etiam non habuerint Ecclesiam, nec altare, cum sufficiat quod sint loca pia ad hoc, ut visitari possint, & prouideri, ut omnia iuxta voluntatem testatoris procedant, etiam si testator prohibuisset, *Conarr. in cap. tua nos. numero sexto de testament. Nauarr. consil. 3. de relig. dom. quos refert praxis noua Episcopi. d. cap. 3. numero 38. Nisi hospitale sit mere laicale, quia tunc testatore nolente, Episcopo non subijciatur, *Lap. allegat. 42. incip. queritur. Cardinal. consil. 11. incip. quædam sanctitatis. Cochier de iurisdict. in exemptos. par. 4. quæst. 57.***

8. Episcopus enim potest compellere heredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias causas, etiam si testator prohibuisset ne Episcopus se intromitteret, quia illa clausula fauore piarum dispositionum habetur pro non adiecta, *d. capit. tua nos. Modern. de iurisdict. par. 4. casu 88. à numero 14. & casu 113. à numero trigésimo primo. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæstione decima nona. numero 56. Valasc. d. consil. 105. numero 57.*

9. Sic etiam testator fundans capellam non potest eam eximere ab Episcopi potestate, *Anton. de Fratis de potestate Episcopi. capit. 1. numero tertio & 5. post alios Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos. par. 1. quæst. 36. numero tertio. Ex quibus nescio quo iure procedat decisio, quam refert Armendar. d. loco*

numero 66. in hæc verba. Si in fundatione hospitalis sit dictum, quod Ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, non poterit illud visitare: quod etiam per sanctam Sedem rescriptum fuisse asserit *Carol. de Grassis de effectib. cleric. effectus 1. numero 610. nisi dicamus intelligendam de hospitalibus, & confraternitatibus, quæ à laicis reguntur, quasi mere laicales, & in quibus piæ dispositiones non adsunt.*

10. Vel de loco pio hospitalitatis causa priuatum instituto intra ipsiusmet instituentis ædes intercluso, itavt ab extra, si quid opus sit spiritualitatis, vocetur, nisi ab Episcopo licentiam petierit quærendi elemosynas, cum per huiusmodi licentiam visitandi ius Episcopus acquisierit, quia omnia nostra facimus, qualitercumque nostram interponimus auctoritatem.

11. Episcopus igitur visitare potest omnia hospitalia, & pia loca quocunque nomine nuncupentur, etiam si sint priuata laicorum, & corrigere, & reformare in casibus à iure expressis, scilicet ob negligentiam, vel dilapidationem bonorum, ut que testatoris voluntas seruetur, referunt decisum *Armendar. d. loco numero 74. Modern. d. capit. 8. numero quinto. Et potest corrigere, & reformare in his tantum, quæ ad obseruandam voluntatem fundatorum pertinent, & habere exigendi rationem ab administratoribus ipsius hospitalis, vnà tamen cum illis deputatis, quibus ex consuetudine ratio reddenda est, ex eodem Armendar. dicto loco numero 67.*

12. Et potest animaduertere in Rectores hospitalium, leprosariorum, elemosynariorum, aut Xenodochiorum, qui negligunt, seu non versantur, ut oportet, in administratione, non obstante quacunque exemptione, *Clement. quia contingit. de relig. domib. vbi Cardin. Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos. par. 2. quæst. 45. numero 79.*

13. Potest etiam Episcopus visitare confraternitates personarum secularium in Ecclesijs Regulariū exemptorum existentes, non tamen earum capellas, vel Altaria, quæ intra easdem Ecclesias consistunt, ita à *Sacra Congreg. decisum referunt Galet. verbo Episcopi. penult. Armendar. fol. 15. num. 14. & 15. nisi quoad administrationem, ut rescriptis Sacra Congreg. Episcopo Imolen. hoc anno 1622.*

14. Illud tamen aduerterem, quod hospitalia, collegia, & confraternitates sine Episcopi auctoritate institutas non poterit ipse Episcopus absolute visitare, poterit nihilominus visitando inquire de operibus pijs, quæ ipsis incumbunt, ad effectum, ut adimplere cogat, & negligentiam administratorum corrigat, & intendit *Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 62. §. 39. in fine. ibi, Porem nelle caso, &c. quando scilicet absque Episcopi auctoritate sunt instituta, podem os Prelados visitando prouer se se cumpre as causas pias, que os instituidores mandaram, quod etiam aduertunt Card. Tusch. litt. H. conclus. 160. num. 8. Valasc. d. consil. 105. num. 55. Mascard. conclus. 869. num. 30. & 33. Est ergo differentia, quod quando hospitalia, & confraternitates sunt institutæ auctoritate Episcopi de omnibus oneribus siue pijs, siue prophanis potest cognoscere Episcopus, & de omnibus alijs rebus ad ipsum hospitale, vel confraternitatem spectantibus prouidere, atque etiam circa modum electionis, & formam regiminis: at vero quando institutæ sunt sine prædicta Episcopi auctoritate,*

Inquirere ſolum poteſt de pijs, quatenus opus eſt, ut mandentur executioni, & pluribus Areltis declaratum oſtendit noſter *Cabedo de patronatibus Regie Corona, capit. 42.* Illud tamen aduertendum duxi, quod Epilcopi virtute *Concilij ſeſſ. 22. de reformat. capit. 8.* non ſolum in ipſo actu viſitationis ius habent viſitandi hoſpitalia, & pia loca omnia quomodocunque nuncupentur, ſed etiam extra viſitationem, & in caſibus à iure non expreſſis, ut cenſuit *Sacra Congregat.* prout refert *Beller. diſquiſit. cleric. par. 1. titul. de bonis cleric. §. 12. numero ſexto,* ubi numero ſeptimo, teſtatur eandem *Sacram Congregationem in una Montis Pietatis Ravennaten.* anno 1617. reſponſiſſe Epilcopum poſſe pro bono regimine Montis Pietatis decreta ipſius confirmare, reformare, & augere, non tam in viſitatione, quam extra, & ſibi reſervare facultatem huiusmodi decreta reformandi, moderandi, & augendi, prout ſibi videbitur, & placuerit.

5 Quamvis *Concil. d. ſeſſ. 22. de reformat. capit. 8.* concedat Epilcopis facultatem viſitandi hoſpitalia, & cætera pia loca, non prohibet tamen quin & iudices ſeculares eadem viſitare poſſint, ſi hoc eis aliàs legitime competat, ut decilum refert *Armenazar. diſto loco numero 65.* Non competit igitur hac poteſtas ad Epilcopos priuatiuè, ſed inter ipſos, & ſeculares magiſtratus præuentioni locus eſt, ut expreſſit *Ordinat. Regia d. titul. 62. §. 42. & ex communi iure probare nituntur magis communiter Doctores ex text. in l. hæreditas, §3. ad finem, ibi, principali, vel pontificali, ff. de petit. hered. Sed longe diuerſum habet intellectum, ut explicat *Conſtan. lib. 1. ſelect. quaſt. capit. 10. num. 8.* Quare melius probatur ex text. in authent. de eccleſiaſticis titulis, ſi quis adificationem, ibi, prouidentia locorum Epilcopi, & ciuilibus iudicis, ex quibus ita notauit poſt *Roman. & alios, Couar. in capit. ſi hæredes, numero primo, de teſtam. & plures, de quibus Soar. à Pace in praxi tom. 2. præl. 2. à numero 45. Modern. de iuriſdict. par. 2. capit. 10. à numero 13.**

16 Speciali fauore contra Ordinarias regulas in hac materia conſtitutum eſt, ut hoſpitalia, & confraternitates, quæ ſub immediata Regum fuerint protectione, Epilcopi non viſitent, nec in illis aliquo modo eorum officiales ſe intromittant, ut expreſſit *Concil. Trident. d. capit. 8. & conſonat Ordin. Regia d. titul. 62. §. 42. verſic. Eſta determinacion,* notantque *Azqued. d. l. 3. num. 9. Modern. d. capit. 18. num. 2. Perez de Lara de capellan. & annuerſ. lib. 2. capit. 1. num. 49. Cabed. de patronatib. Regia Corona capit. 39. num. 3. & capit. 42. num. 5. Valaſc. conſil. 105. num. 62. Ceual. communis contra commun. quaſt. 897. num. 984. & alibi par. 2. quaſt. 32. numero quarto.*

17 Exemplum ponit *Ordin. noſtra diſta loco* in omnibus domibus, ſiue Confraternitatibus Miſericordiæ Regni Portugaliæ, quas ſub immediata Regum protectione eſſe proſitetur: hæc enim Miſericordiæ Confraternitas vbique terrarum eſt celeberrimiſſima, propter eximia charitatis opera, in quibus eius confratres exercentur in pauperibus alendis, curandis infirmis, orphanis virginibus maritandis, peregrinorum neceſſitatibus ſubleuandis, de cuius laudibus, & institutione agunt *Cabed. de patron. Regia Corona capit. 46. per totum, & dec. 51. par. 1. Benediſt. Egid. ad leg. primam. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. par. 1. in initio à numero 34. Frat. Hieron. Roman. de Republica Chriſtiana libro quinto capit. 22. per totum.*

18 Sicut etiam nobiliſſimum eſt, & toto orbe celeberrimum hoſpitale omnium Sanctorum Viſiſiponenſe, quod velut per antonomafiā Ordinatione ſæpe vocat, O grande hoſpital, de quo agunt *Cabed. diſto tractatu de patronat. Regia Corona capit. 39. Frat. Hieron. Roman. d. capit. 22. verſic. tiene Lisboa.*

19 Quod autem hæc conſeſſio ab Ordinarijs regulis in hac materia exorbitat, oſtenditur, quia ſecundum illas certum eſt poſſe Epilcopos viſitare omnia hoſpitalia, & confraternitates, quæ de ipſorum auctoritate, & conſenſu fuerint inſtitutz, & tamen ab hac regula excipit *Tridentin.* ea, quæ ſunt de immediata Regum protectione, ex alitudine, & præminentia Regiæ dignitatis, quam præ cæteris conuenienter antecederi, ut ait text. in capit. ult. in princip. verſic. nec aliquis, de offiſ. deleg. libro ſexto, quam rationem ad notabiles, & viſu frequentes quaſtiones exornant *Rebuff. in praxi par. 3. ſignatura à numero 61. Lambertin. de inrepatron. artic. 11. 9. quaſt. principal. par. 3. libro primo. Couar. practic. capit. 36. numero ſecundo plures per Cened. ad decretal. collectan. 79. numero ſecundo.*

20 Licet aliquando fuerit dubitatum vtrum in hac exceptione *Trident.* contineantur omnia hoſpitalia ſita in provincijs, & ditionibus cuiusque Regni, decilum tamen fuit illa tantum contineri, quæ expreſſe ſub immediata Regum fuerint protectione: ſi autem Epilcopo viſitanti hoſpitale, aut confraternitatem, opponatur, quod ſub immediata Regum ſint protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epilcopum pertinet talis exceptionis cognitio & decilio, prout referunt *Modern. d. capit. 18. numero quarto & octauo. Armenazar. d. loco numero 71. & 72.*

21 Collegia inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentium pauperum, vel aliorum egenorum, ſunt loca pia, & gaudent priuilegijs Eccleſiæ, & ſunt de iuriſdictione eccleſiaſtica, & ſi ſunt inſtituta, ſeu erecta auctoritate Ordinarij, non ſolum loca pia, ſed etiam religioſa ſunt, ut tenent *Gironda de gabelis par. 7. numero 42. Azqued. l. 10. numero vigeſimo ſexto titul. 1. libro quarto & l. 1. numero tertio titul. 18. lib. 9. quos refert & ſequitur Garcia d. par. 5. capit. 1. numero 612. Ac proinde poſſunt ab Epilcopo viſitari, ut diſponit *Concil. d. capit. 8. ibi, collegia quæcunque.**

22 Confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutz pia ſunt & religioſa loca, ac proinde à ſeculari poteſtate, & iuriſdictione exempta, præcipue ſi proprium habeant templum, vel in eis ſeruetur hoſpitalitas, aut Miſſæ dicantur, & alia pia opera exercentur, ut poſt *Couar. in capit. offiſ. numero 12. de teſtam. reſoluunt Fuſc. de viſitat. lib. 2. capit. 14. num. 4. & 7. praxi epilcop. par. 1. verbo confraternitas §. 4. Ren. Chopin. de ſacra polit. lib. 3. capit. 6. num. 6. Bobadil. in ſua politica lib. 2. capit. 18. num. 228. Modern. de iuriſdict. par. 4. cent. 2. caſu 113. à numero 7. Cur. Philip. par. 1. §. 5. num. 13. Solis d. lib. 2. de cenſib. capit. 3. num. 11. Caſtill. lib. 1. de uſu fructu capit. 54. num. 24. Flores de Menz vari. lib. 3. quaſt. 21. à numero 190. Nicol. Garcia d. p. 5. capit. 1. num. 606. Vgolin. de preſt. Epilcopi capit. 11. in princip. num. 13. & 4. & quod pijs cauſis ſint annumeranda, omnibulque gaudeant piz cauſæ priuilegijs ex *Tiraq. de priuileg. pia cauſa in præfat. pagina 2. verſic. item relictum confraternitatibus.* ſcribit *Inſtan. Bened. & Egid. in repetit. l. 1. C. de ſacros. Eccleſ. par. 1. in initio num. 54.**

23 Quare huiusmodi cōfraternitates viſitari poſſe ab

ab Episcopis, vt pia loca expresse probat Concil. Tridentin. d. sess. 22. capit. 8. & 9. & vltra citatos late explicant *Azgedo*, ad l. 3. numero nono titul. 14. libro octauo. *Ordin. Amb. Rocca* in tract. de visit. in gloss. verbo laicorum. *Carol. de Grassis* de effectibus cleric. eff. 1. numero 609. Ex ea scilicet ratione, quia huiusmodi confraternitates auctoritate Episcopi, seu Romani Pontif. solent institui, ac subinde religiosa loca debent censer, vt probat *text. agens* de hospitalibus in cap. de xenodochijs, & melius in cap. ad hac, ibi, sicut moris est auctoritate Pontificis destinatus cum sit religiosus, &c. de relig. domib. qua ratione ad iurisdictionem Episcopi pertinere probant eadem iura, & notant omnes per *text. ibi in Clement.* quia contingit, eod. tit.

24 Verum hæc resolutio magis communiter à Doctõribus improbat, frequentissime enim resoluunt laicorum confraternitates loca pia censenda non esse, sed potius prophana & secularia, maxime si absque Episcopi auctoritate institutæ sint, vt docuit *Bald. in auth. hoc ius porrectum* numero secundo. *Cod. de Episcop. & cler.* ideo resoluens bonam confraternitatem alienari posse sine solemnitatibus requisitis in alienationibus bonorum ecclesiæ, quod etiam bene ex communi sententia comprobatur *Gama decif. 387.* aliàs vlt. numero sexto eandem etiam conclus. post *Abb. consil. 31. col. pen. par. 1. Paul. de Castro, Azg.* & plures alios magis communem testatur & sequitur *Gabr. libro sexto communium titul. de pia causa conclus. 1. numero primo, iuncto numero septimo. Gutier. canon. quest. libro primo capit. 35. à numero nono. Petr. Gregor. de Repub. libro decimo tertio capit. 2. numero octauo. Menoch. remed. 15. recuper. à numero 34. Cardin. Tusch. tom. 3. littera E. conclus. 28. numero quarto & tom. 4. littera E. conclus. 455. Valasc. consil. 105. à numero quinto, & in confraternitatibus Misericordie Regni Portugaliæ Cabed. par. 1. decif. 51. Et in confraternitatibus Corporis Christi Christi Nau. consil. 3. de foro compet. & de omnibus generaliter agens *Perez de Lara* de capellanis libro secundo capit. 1. à numero quinto, & iudicauit *Rota Rom.* etiam in confraternitatibus, quæ habent Altare & campanile in decif. nouiss. 574. num. 6. par. 1. & late post *Paris. & Lambertin. Azgedo. d. l. 10. num. 26. & 29.**

25 Quare melius distinguendum puto inter confraternitates Episcopi auctoritate & sine illa institutas.

26 Illæ enim quæ absque Episcopi auctoritate sunt institutæ minime ecclesiasticæ aut Religiosæ sunt censendæ, ex eo quia qualitate hanc, vt ecclesiasticæ, seu religiosæ fiant, secundum ius Canonicum tribuere non possunt priuati absque Prælati auctoritate ex *text. in cap. ad hac de relig. domib. & notant ibi Doctores communiter, & alij, de quibus Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloss. 5. numero 38. cum sequentibus & præter statim referendos Valasc. d. consil. 105. numero septimo. Perez de Lara d. capit. 1. à numero quinto.*

27 Pias tamen esse non est negandum, cum enim opera pietatis ibi exercentur, pijs causis debent annumerari, vt de hospitalibus sine ea institutis expresse resoluunt *Paul. de Castro consil. 167. ad finem vol. 2. Abb. in cap. de xenodochijs num. 3. de relig. domib. Roman. consil. 477. num. 2. & post Bald. Anchar. & alios, quos refert Tiraq. in præfat. pia causæ, pag. 1. versic. item relictum hospitalibus, iuncto versic. sed alij indistincte, & post Felin. seluam & plures alios Gabriel. d. titul. de pia causa conclus. 2. numero secundo vers.*

contrarium, *Bobadil. d. numero 288. iuncta litt. C. Card. Tusch. tom. 4. littera H. conclus. 158. & conclus. 163. numero 2. & 4. & tom. 6. litt. P. concl. 338.*

28 Ex quibus plane colligitur, quod licet plures quos refert *Gabr. d. conclus. 2. in fine & conclus. 1. numero 17.* voluerint relictæ pijs causis solui non posse hospitalibus & confratrijs institutis sine Episcopi auctoritate, longe verius est contrarium, vt tenent *Tiraq. Valasc. numero 38. & Bened. Agid. citatis locis.* Et hinc fit posse Episcopum visitare confraternitates laicorum etiam existentes intus Ecclesias Regularium, ac illos ad reddendum computa compellere, non tamen earum capellas, vel altaria, quæ intra eandem Ecclesias consistunt, vt dixi supra numero decimo tertio, quoad administrationem, tamen poterit, vt hoc præfenti anno Episcopo Imolen. declarauit *sacra Congreg.*

29 Quia exempta Ecclesia non censetur exempta capellæ Ecclesiæ subiectæ, accedentes, vel connexæ gloss. in cap. rogamus 24. quest. 1. capit. cum capella, de privilegijs. *Brixii. in repet. verbo an exemptio monasterio, Cochier. in tract. de iurisdic. Ordin. in exemptos par. 2. quest. 45. num. 70.*

30 Quando vero Episcopi approbatio interuenit, piæ, & ecclesiasticæ sunt censendæ, itaut si ipsa corpora conueniantur ad forum Ecclesiæ pertineat cognitio, probatur ex d. cap. de xenodochijs, iuncto d. cap. ad hac. Non obstat distinctio *Bart. in l. vlt. numero decimo quinto ff. de colleg. illic.* quæ etiam deducitur ex gloss. pen. in cap. 1. de locato, recepta per *Couarr. præf. capit. 34. numero primo ad med. & alios quos referunt & explicant Decian. tract. crimin. lib. 4. capit. 9. num. 41. cum sequentibus, Armandar. in addit. ad recapit. legum Nauarra, lib. 3. titul. 20. de confratrijs num. 9. & alios, de quibus Azgedo l. 10. num. 25. titul. 1. lib. 8. Rcepil. dum resoluunt quod si collegium vt collegium conuenitur, inspicere debet an maior pars sit clericorum, quia tunc ad ecclesiasticum pertinet iudicium: ad seculare vero, si maior pars sit laicorum: nam si distinctio vera est, de qua dubitat *Decian.* vbi proxime, debet intelligi de collegijs omnino prophanis, vt in vniuersitatibus studiorum, de quibus nominatim agunt, non ita tamen adaptatur collegijs Episcoporum auctoritate fundatis ad pia opera, vt bene explicat *Azgedo d. l. 10. à numero 27.**

31 Ex quibus colligitur res confraternitatum, quæ Episcopi auctoritate instituuntur, vt ecclesiasticas censendas esse, & consequenter sine solemnitatibus requisitis in rerum ecclesiasticarum alienationibus alienari non posse, vt post *Menoch. Lambertin. sfort. comprobatur Gutier. d. cap. 35. nu. 23. & absque dubio verum est quando confraternitates alicui Ecclesiæ, Capellæ, seu altari vnitæ, seu affixæ sunt: quia accedente Episcopi auctoritate ecclesiasticæ fiunt, ac subinde de foro Ecclesiæ res, quæ in earum dominio incorporantur, iuxta reg. text. in cap. vlt. de rebus eccles. itaut non solum visitatio & coactio administratorum, vt debite executioni mandent institutoris voluntatem, ad ecclesiasticos iudices pertineat, verum etiam ipsorum processuum, & causarum cognitio super eisdem bonis iuxta reg. text. in cap. quanto, de iudic. & quæ notant Doctores communiter per text. ibi in cap. Ad nostram, de rebus ecclesiæ, & in cap. 1. de rebus in integr. cum similibus, de quibus late *Cardin. Tusch. tom. 4. littera I. conclus. 447. & conclus. 450.* quod scilicet quoties agitur de re, quam ecclesiasticam esse constat, vel quod*

magis est clerici, indistincte cognitio ad iudices ecclesiasticos pertinet.

32 Ex dictis primo inferitur resolutio illius quæst. vtrum scilicet bona ad confraternitates pertinentia licite possint alienari sine solemnitatibus in rerum ecclesiasticarum alienationibus necessarijs? In qua affirmatiuam partem generaliter, & indistincte tuetur Bald. in auth. hoc ius porrectum, numero tertio. Cod. de sacrosanct. Eccles. sequitur Felin. in cap. 2. numero undecimo, versic. fraternitates, de for. comp. Paul. de Castro, Parisin. & alij quos refert, & sequitur Gabriel. d. conclus. 1. numero undecimo. Rebuff. in compendio alienat. numero 56. & alij de quibus Gutier. d. cap. 35. numero decimo sexto. Cabed. d. decis. 51. numero tertio, & post Redoan. de rebus ecclesie non alien. rub. 27. numero decimo quinto. Baptista Costa de iuris & facti ignor. in consil. posito post inspect. 98. numero tertio. Quorum fundamentum illud vnicum est, quod confraternitates & collegia laicorum sunt mere prophana, & secularia, & ideo solemnitas requiritur in alienationibus rerum ecclesiasticarum iuxta cap. sine exceptione 12. quæst. 2. cap. nulli, & per totum, de rebus ecclesie non alien. in illis locum obtinere non potest.

33 Sed Gutier. vbi proxime à numero vigesimo secundo, distinguendum putat, aut enim, inquit ille, bona relinquuntur alicui confratriæ vel hospitali, vt illis deseruiant: & ad libitum de illis possint disponere: & concludit necessarias non esse prædictas solemnitates rerum ecclesiasticarum, & procedere dictam Bald. doctrinam. Aut, inquit, confraternitas locus pius, vel oratorium extructum est principaliter, vt sacrum sit, & Deo Opt. Max. dicatur, & bona eo animo congesta, vt ad opera oratorij necessaria, nempe pro Missis, & ad pauperes subleuandos perpetua sint, & concludit, quod etiam si Episcopi consensus non accesserit, locus, & bona pia, & religiosa censenda sunt, & consequenter sine Episcopi auctoritate, & alijs solemnitatibus rerum ecclesiasticarum alienari non possunt. Verum hæc distinctio, Gutier. in multis peccat, nec aliqua ratione defendi potest: imprimis enim inaduerter, & falso supponit confraternitatem, aut alium pium locum cum oratorio construi posse, vt ibi Missæ dicantur, sine Episcopi auctoritate, contra decis. text. in cap. vnicuique, de consecratione, distinctione prima: fallum etiam aperte est dictum secundum distinctionis membrum, dum religiosa, & Ecclesiastica censentur bona confraternitatis, aut Hospitalis, quando sine Episcopi auctoritate constituuntur, contra regul. text. in d. cap. ad hæc, & receptam traditionem de qua supra: fallum denique est, quod in primo membro supponit posse sine illis solemnitatibus alienari bona confraternitatis instituta cum Episcopi auctoritate quando relicta sunt, vt possint alienari ad libitum pro necessitatibus confraternitatis: Nam si in eius dominium transierunt Ecclesiastica efficiuntur, ex statim dicendis. Quare necessariò recurrendum est ad principalem resolutionem: vel enim confraternitates, & Hospitalia instituta sunt absque Episcopi auctoritate, & de plano procedit Baldi doctrina, & communis resolutio, quod possint bona ad illa pertinentia licite alienari sine Episcopi auctoritate, & alijs solemnitatibus rerum Ecclesiasticarum, ex ipsorum ratione, quod bona & Collegia ipsa, seu loca prophana sunt. Aut Confraternitates, &

hospitalia instituta sunt cum Episcopi auctoritate, & procedit resolutio supradicta, quod religiosa sunt, & ecclesiastica, & consequenter eorum bona, vt ecclesiastica iudicanda & requirunt solemnitates rerum ecclesiasticarum. Ita in terminis confraternitatum distinguunt Card. & Rochus, quos refert, & sequitur Gamma decis. ult. numero sexto, & ex antiquis Concilijs notat Renatus Chopin. de sacra politia libro tertio cap. 6. numero sexto, & in hospitalibus Gabr. d. conclus. 2. numero nono & decimo. Mascard. d. conclus. 869. numero undecimo. Palase. d. consil. 105. numero 34. Cardin. Tufsch. litt. H. conclus. 163. à numero nono.

34 Secundo inferitur decisio ad alteram controuersiam præcedenti proximam, vtrum scilicet ex bonis Confraternitatum, si vendantur, gabella debeatur? in qua Doctores communiter distinguunt, aut enim, inquit, confraternitatum bona ad pios vsus relicta sunt, pro Missis scilicet, vel pauperibus alendis, virginibus maritandis, & similia: vel in prophanos expenduntur vsus, conuiuia scilicet, ludos, & similia: priori casu, inquit à gabella solutione liberæ esse huiusmodi confraternitates, & collegia, exemplumque proponunt in Collegijs Salmantica, & aliarum vniuersitatum institutis pro pauperibus, & scholasticis alendis: in posteriori verò non ita, quam distinctionem ex Baldo tradit Auendan. de exequendis mandatis par. 2. cap. 14. numero trigesimo secundo, & post eum, Gabriel & Salazar. Garsia Grada de gabellis par. 7. in princip. numero quadragesimo secundo. Lazari. de decima venditionis in additione cap. 19. numero nono, quos sequitur Azuengo ad l. 1. numero cum sequentibus tit. 18. libro nono recopil. & priorum verba transfert Gutier. de gabell. quæst. 97. numero decimo octauo, & partim sequuntur Molina de iustitia tom. 3. disp. 671. in princip. Curia Philipp. par. 2. libro prima cap. 14. Distinctionis fundamentum illud est, quod priori casu confraternitates, & Collegia illa pia sunt, ac subinde Ecclesiastico quoque privilegio gaudere debent ex generali regula text. in l. omnia 34. Cod. de Episcopis, & Clericis, ex qua vulgò colligitur pia loca omnibus gaudere Ecclesiasticis privilegijs.

35 Hæc tamen resolutio difficultatem non absoluit, quia ex eo quod pia sunt Collegia, vel loca, vel quod ad pios vsus sunt instituta, non sequitur esse ecclesiastica, & religiosa nisi accesserit Episcopi auctoritas, oportebat distinguere inter confraternitates, & hospitalia, quæ Episcopi auctoritate, vel absque illa instituuntur, quemadmodum in hospitalibus expresse distinguit Lazari. in corpore tractatus cap. 19. numero 90. & post eum, & plures alios, Gironda d. par. 7. in princip. à numero sexagesimo septimo, & Azuengo d. l. 1. numero quarto. Aduertas tamen exemptionem hanc à gabellis, & omnibus alijs tributis Principum secularium dari non solum Ecclesijs, & ecclesiasticis personis, verum etiam specificè, & individualiter omnibus pijs locis, & causis, vt in auth. item nulla communitas, Cod. de Episcopis, & Clericis ibi, Ecclesijs, vel alijs pijs locis, text. optimus in cap. non minus, de immunitate Ecclesiasticarum ibi, de bonis Ecclesiasticis, & Clericorum, & pauperum Christi vsibus deputatis, aduertit optimè Molin. proxime citato loco, & contra alios prædictorum iurium immemor Modern. de iurisdict. par. 4. casu 14. Quare licet quoad alios effectus, & quæstiones pen-

dentes ex eo an bona sint ecclesiastica, attendi oporteat, vtrum confraternitas, aut Collegium sint instituta auctoritate Episcopi, vt supra explicauimus, minime tamen ista inspectio seruit ad præsentem articulum de exemptione gabellarum, quia ad illum sufficit, quod bona ad pios vsus sint destinata, quod reperitur in omnibus Confraternitatibus, & Collegijs, seu locis, quæ ad pios vsus construuntur etiam sine Episcopi auctoritate, vt supra probauimus.

36 Tertiò inferitur Confraternitates, & hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudere, prout testatur *Sfortia in tract. de restitut. in integ. par. 1. quæst. 3. à numero trigesimo septimo*, ex ea ratione quia Ecclesiæ competit remedium restitutionis in integrum, vt probant *text. in capit. 1. vbi Beroi. numero primo & tertio. Mantu. numero tertio & quarto, & in capit. auditus de restitut. in integrum, capit. 1. eod. titul. libro sexto, vbi Monach. Clement. unica eod. titul. gloss. 2. in l. respubl. Cod. ex quibus causis maiores, Mench. vssus frequentium capit. 9. numero primo. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo minoribus, numero sexagesimo. Morla in emporio iuris titul. 5. in præludij numero nono versic. 6. Molina de iustitia, tractat. 2. disp. 574. numero primo & secundo. Appellatione autem Ecclesiæ comprehenduntur cætera loca pia, de quibus licet non reperiat specialiter in iure cautum, prout in Ecclesiâ, militat tamen in illis ead. ratio: & insuper, quia priuilegia Ecclesiarum, quæ hoc censetur, cæteris locis pijs communicata dicuntur iuxta *text. in l. vniuersa priuilegia, Cod. de Episcopis, & Clericis*: Vnde quoad iuris effectus pia loca, & Ecclesiæ equiparantur, vt bene deducitur ex *text. in capit. requisiti, versic. secus autem*, ibi, aut alijs pijs locis, de testamentis tradunt in specie Doctores communiter, de quibus *Roman. singul. 272. Molin. d. disp. 574. numero secundo*, plures de quibus *Caldas Pereira dd. verbo minoribus, numero sexagesimo tertio. Sfortia d. quæst. 3. numero 26.**

38 Verum circa alias confraternitates, & hospitalia, quæ sine auctoritate Episcopi instituuntur, non levis est inter scribentes controuersia, quod enim indistinctè gaudeant prædicto restitutionis in integrum beneficio tenent communiter Doctores, qui docent omnia loca, immo quod generalius est, omnem piam causam hoc habere priuilegium, vt iure minoris restituuntur, ex *Ioan. Andr. Archid. & Domin. in d. capit. 1. de restitutione in integrum, libro sexto, & pluribus alijs ex antiquioribus, de quibus Tirac. de pia causa, priuileg. 138. Costa in capit. si pater, verbo ipsis pauperibus, numero quarto, sequitur Caldas in l. d. si curatorem, verbo minoribus, numero sexagesimo quarto, & constanter Sfortia d. quæst. 3. à numero vigesimo sexto. Ex dictis autem constat omnia hospitalia, & Confraternitates, licet absque Episcopi auctoritate instituuntur, pias causas censendas esse, quare de Hospitalibus, & Confraternitatibus agentes eandem resolutionem sequuntur *Bald. & Paulus Castrens. in l. Orphanotrophos, Cod. de Episcopis, & Clericis*, argumento illius *text.* quatenus equiparat Hospitalia minoribus, & alijs, quorum meminit Tiracuell. vbi proxime, & Mascard. d. conclus. 869. numero decimo, sequitur Sfortia d. quæst. 3. à numero 46. quorum fundamentum est præcipuum ex d. l. Orphanotrophos, & ex generali conclusione, quam colligunt ex d. l. omnia, quod Hospitalia, & alia pia loca gaudent*

omnibus priuilegijs, quæ Ecclesijs conceduntur. Deinde receptum est generaliter, non ita hoc beneficium restitutionis minoribus, & Ecclesijs concedi, vt alijs denegetur, in quibus idem fauor, & miserationis ratio reperitur, quales censentur omnes illi, quorum bona sub aliena cura sunt, vel per administratores gubernantur, vt in Republica, Ciuitate, Villa, Castro, seu quacunque alia communitate probat *text. in l. Respubl. Cod. ex quibus causis maiores, l. Rempubl. Cod. de iure Reipub. libro undecimo, tradunt Beroius numero 131. cum sequentibus. Mantua numero trigesimo tertio. Abbas numero decimo quinto in d. capit. 1. de restitut. in integrum, Mauritius de restitutione in integrum, capit. 417. & Sfortia d. quæst. 3. artic. 9. 10. & 11. Cald. Pereira dicto verbo minoribus, num. 61. Morla d. tit. 5. in principio, num. 9. vers. 11. & alij citati ab Alphano collect. 650.*

40 Idemque admittendum est in Collegijs, seu vniuersitatibus secularibus, ex eo quia Reipubl. equiparantur per l. 1. §. quibus ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine, prosequitur, & distinguit post alios latè Sfortia d. quæst. 3. artic. 12.

41 Denique inter easdem personas numerantur Fiscus, & Princeps, quod sint minoribus, Ecclesiæ, & Republicæ æquati, iuxta regul. l. ult. Cod. de sacrosanct. Ecclesijs, quod licet in fisco in speciali calu l. unica Cod. de sententijs aduersus fiscum latis libro decimo absque dubio procedat, in alijs tamen non ita simpliciter verum est, sed cum distinctionibus, de quibus *Lucas de Pena in l. cubicularios, Cod. de Præpositis sacri cubiculi libro duodecimo. Zazius in l. Princeps, numero sexto ff. de legib. Cald. Pereira d. verbo minoribus, numero sexagesimo secundo. Sfortia d. quæst. 3. artic. 13. & 14.* Quare si cuiuslibet communitati, seu Collegio huiusmodi restitutio conceditur, quia per administratores reguntur, eodem modo concedenda est pijs locis, & Confraternitatibus, licet ecclesiastica non sint, quia instituta fuerunt sine Episcopi auctoritate.

42 Contrariam tamen sententiam, quod scilicet huiusmodi Hospitalia, & confraternitates hoc priuilegio iuari non debeant, quando sine Episcopi auctoritate institutæ sunt, expresse sequitur *Anchar. in capit. auditus, numero nono de restitut. in integrum*, cuius sententiam probant *Gabriel, commun. libro sexto titul. de pia causa conclus. numero vigesimo primo, & conclus. 2. numero decimo sexto. Gutier. Canon. libro primo capit. 35. numero decimo quarto. Valasc. d. consult. 105. numero quadragesimo quarto. Cald. Pereira dicto verbo minoribus, numero sexagesimo tertio. Sfortia d. quæst. 3. numero 45.* & reliqui, qui sæpe alibi in hoc proposito distinguunt, an prædicta loca, & confraternitates Episcopi auctoritate instituta sint nec ne? Quorum alij ea vtuntur ratione, quia putant confraternitates, & hospitalia pijs causis annueranda non esse: sed melius ex nostra ratione confirmabis: diximus enim, quod licet piæ sint, ecclesiasticæ tamen, & religiosæ non sunt, si Episcopi auctoritate non instituuntur: nullibz verò beneficium restitutionis pijs causis indistinctè à iure conceditur, sed tantum Ecclesijs, & ecclesiasticis, ac religiosis locis. Ad argumenta verò in contrarium facile videtur responderi posse. Nam ad d. l. omnia respondetur solum procedere in hospitalibus institutis auctoritate Episcopi, vt ex communi sententia interpretatur *Valasc. d. consult. 105. num. 12.* & similiter ad d. l. orphanotrophos respondet *Anchar. d. c. auditus, num. 9. in fine.* & sentire videntur *Mascard.*

d. conclus. 869. numero nono. Modern. de iurisdic. par. 4. casu 113. numero vigesimo quinto. Licet autem hæc sententia sit in puncto iuris vera, primam tamen eodem attento veriore ducio, quia non sine violentia restringitur littera text. in d. l. orphanotrophos ad ea hospitalia, quæ cum Episcopi auctoritate instituuntur, immo æquiparatio, quam text. facit administratoris hospitalium, & tutoris minorum, nihil commune habet cum auctoritate Episcopi, sed omnibus hospitalibus, etiam absque illa institutis, maxime conuenit.

43 Quarto infertur decisio alterius questionis in hoc proposito pariter controuersæ, vtrum scilicet ex ijs, quæ confraternitatibus relinquuntur, quarta Canonica debeatur? in qua questione partem negatiuam tuetur gloss. 3. in capit. 2. de sepult. dum resoluunt pro relictis in pauperum vltus nihil esse detrahendum, & per textum in l. si quis ad declinandam, paragraph. in omnibus, Cod. de Episcop. & Clericis, quatenus illud ipsum disponit, notant Bald. ibi numero decimo nono. Abb. consil. 31. dub. 2. volum. 1. Roman. consil. 477. à numero decimo octauo, & alij, de quibus Petr. de vbal. de canon. portione quest. 14. numero decimo quinto, & plures, de quibus Tirag. de pia causâ privileg. 28. & post Rebuff. Menoch. remed. 15. recuperanda numero trigesimo secundo, & magis communis ex Quaranta in summa bullarj, verbo quarta episcopalis, in fin. Azori institut. moral. par. 2. libro nono capit. 12. quest. 11. Gutier. d. capit. 35. numero decimo tertio, atque ex Modern. de iurisdic. par. 4. centuria 2. casu 113. numero decimo nono.

44 Qui omnes mouentur vltra text. in d. l. si quis ad declinandam, ex ea ratione, quia solum iure reperitur expressum, vt huiusmodi quarta præstetur ex ijs, quæ relinquuntur Ecclesijs, vel pijs locis, vt probat text. in capit. officij, 14. de testamen. & faciunt quæ Valasc. consil. 105. numero 13. in relictis tamen generaliter pauperibus, vel sine loci determinatione, non habet locum canonica portio, vt asserit Tiraguell. d. privileg. 28. sicut nec habet locum, quando relinquitur aliquid Ecclesijs, vel pijs locis ad perpetuum cultum diuinum, prout resoluit Valasc. d. numero decimo tertio, veluti quando relinquitur aliquid pro ornamentis Ecclesiæ, seu vestibus, picturis, calice, & alijs similibus, Bernard. regul. 237. versic. 1. Leli. Zechi. de republ. eccles. capit. 28. de Paroch. numero decimo octauo versic. 9. & Stephan. Quaranta in summa Bullarj, verbo privilegia regularium, versic. quarta episcopalis, difficult. 3. ubi difficult. 2. idem asserit de relictis pro restauratione Ecclesiæ matricis, ædificatione, & reparatione Ecclesiarum, Monasteriorum, Hospitalium, & aliorum locorum piorum per text. in capit. vlt. de testamen. cum ergo Confraternitates huiusmodi pia loca non sint, neque ea, quæ eis relinquuntur locis relinquuntur, sed personis videtur dicendum ex relictis Hospitali, si Episcopi auctoritate institutum sit, quartam Canonica deberi, quia locus religiosus, & ecclesiasticus reputatur: secus si absque illa fuerit institutum, secundum Cardin. & plures alios, ex quibus receptum testantur Gabr. d. conclus. 2. numero decimo septimo. Valasc. d. consil. 105. numero 13. & 40. Cardin. Tusch. tom. 4. littera H. conclus. 164. & tom. 6. verbo quarta conclus. 21. numero 33. & 35.

45 Atque ita duo requirunt præcitati Doctores, vt quarta Canonica debeatur, alterum quod loco relinquatur, alterum quod locus religiosus sit.

46 Contrariam tamen sententiam, quod scilicet de illis, quæ Confraternitatibus relinquuntur quarta Canonica indistinctè debeatur, tenuit Lapsus in tractat. de canon. portione, numero decimo tertio & decimo sexto, & multis argumentis confirmat Petr. de vbal. eodem tractat. quest. 14. à numero 18. & post eum Barbat. & alios communem proficitur Comas in d. capit. officij numero duodecimo & eius verba transcribens Gutier. d. capit. 35. numero septima. Franciscus Leo in thesaur. fori ecclesiastici parte 2. capit. 14. numero vigesimo primo cum sequentibus, Frat. Ludovic. Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quest. 48. artic. 3. conclus. 2. Azueto l. 10. numero vigesimo septimo titul. 1. libro quarto recipit. Eo ducti fundamento, quia, vt quarta hæc debeatur, non requiritur, quod Ecclesijs, vel pijs locis relinquatur, sed sufficit, quod sit relictum in causam piam, vt probare videtur text. in capit. requisisti, in princip. de testamen. ibi, testator pro anima sua legat, iuncto ibi, Episcopus debet de illis secundum diuersas consuetudines tertiam, vel quartam portionem habere, & faciunt, quæ Frat. Emman. quest. Regular. tom. 1. quest. 39. art. primo, quia etiam ratione illam differentiam inter Hospitalia priuata, vel Episcopi auctoritate instituta alij reiciunt, volentes indistinctè ex omnibus quartam hanc deberi, quia omnia pia sunt loca, quamuis Episcopi auctoritas non accesserit.

47 Quare pro vera huius questionis decisione, & totius materiæ cognitione sequentes casus distinguere. Primus est, quando Hospitalis auctoritate Episcopi instituitur, aut confraternitates eadem auctoritate eliguntur, & alicubi loco sacro, aut religioso, aut Capellæ vnitæ sunt, aut affixæ, & in iis certum est procedere opinionem Lapi, & aliorum qui eum sequuntur, resoluentes debari canonicam portionem, quia in toto rigore in illis verificantur verba prædictorum iurum, quæ indistinctè decidunt quartam deberi de relictis Ecclesijs, vel pijs locis. Secundus casus est de Hospitalibus, & Confraternitatibus mere prophanis, quæ neque auctoritate Episcopi, neque ad pia opera exercenda instituuntur, exemplum proponit Bald. in Colleg. mercatorum, vel scholasticorum, & similibus artium prophanarum, & in iis secure procedit ipsius resolutio, & aliorum, qui eam sequuntur, resoluentes quartam non deberi, quia cum non sint loca pia cessat totum fundamentum eam exigendi. Tertius casus est de Hospitalibus ad pia sine Episcopi auctoritate institutis, & licet quartam deberi ex ea ratione dicendum videtur, quia licet ecclesiastica non sint, sunt tamen pia loca, vt supra resoluius: exquisita verò ratione contra Calderin. consil. 23. contrariam resoluunt Roman. d. consilio 477. numero decimo quinto & decimo nono, quia scilicet quarta debetur Episcopis ratione iurisdictionis spiritualis, & curæ, quam habent in Ecclesijs suis, & ideo in locis exemptis, quia suæ iurisdictioni non subiiciuntur, huiusmodi quartam non deducunt, vt probat text. in Clement. dudum, §. vltra, de sepulturis, & resoluit Erasmi. à Cochier. in tract. de iurisdic. ordin. in exemptis, par. 4. questione 6. concludunt Abb. in d. capit. officij. Angel. in summa. verbo Canonica numero septimo. Petr. de vbal. d. tract. capit. 4. questione 6. Quare cum huiusmodi Hospitalia, etiam si pia sint, Episcopo non subiiciuntur, vt supra resoluius, non videtur ex illis huiusmodi quartam

deducere posse. Sed aduerte hanc rationem solum vigere in quarta Episcopali, non ita in Parochiali, quæ parochis debetur, & funeralis dicitur, debetur enim ratione Sacramentorum, quæ parochus administrat, & ideo debetur etiam in locis exemptis, si speciali privilegio non muniantur, iuxta dictum §. *ultra*, & quæ circa decretum Concilij Tridentini sess. 25. de reformat. capit. 13. latè explicant Gutier. de iuramento confirmatorio par. 2. capit. 4. numero secundo. Francis. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. capit. 14. Frat. Emman. quest. Regular. tom. 1. quest. 39. artic. 2. & tom. 3. quest. 46. Cardin. Tusch. tom. 6. verbo quarta, conclus. 21. Cochier dict. quest. 6. numero octavo, latè frater Ioan. de la Cruz de statu religionis, lib. 2. capit. 19. dub. 5.

48 Quartus casus est, & in quo tota versatur difficultas, de fraternitatibus scilicet, quæ devotionis causa fuerint institutæ Episcopi auctoritate, ut ibi celebrentur diuina, ac alia pietatis opera exerceantur: nam indistincte ex illis quartam deberi dicendum videbatur, etiam Ecclesiæ, aut alij religioso loco affixæ non sint ex ratione, quam ex Couarr. & alijs secundo loco retulimus, quod scilicet pia sint causæ, & quia in iurisdictione sint Episcopi, atque ita cessat fundamentum *Romani*, de quo proxime. Verum in hoc quarto casu contrarium in rigore iuris verius est, ex ea ratione, quia ex illis solum quartam deberi iure expressum reperio, quæ Ecclesijs, vel locis pijs relinquuntur, qualia non sunt confraternitates: quæ nulli Ecclesiæ, Hospitali, Capellæ, aut alij pio loco adherent, seu uniuntur. Nec contrarium probat text. in d. capit. *requisisti*, ut supra expendebamus, sed aliud, vel potius contrarium, quia ex sequentibus manifestissime apparet facere Pontificem differentiam inter ea, quæ pro animæ salute relinquuntur Ecclesijs, aut personis, ut de illis, quæ Ecclesiæ relinquuntur quarta debeatur, non ita de alijs, quæ relinquuntur personis: cum ergo constet confraternitates loca non esse, sed potius corpus quoddam fictum plurium personarum representare, non videtur, quod ex illis quarta solui debeat, iuxta motum Baldi, & *Romani*, ac aliorum, qui hoc ipsum confirmant ex auctoritate text. in d. l. *si quis ad declinandam*, ad fin. §. *in omnibus*, ubi aiunt probari de relicto pauperibus nullam portionem deducere Prælatos, & notauit gloss. in d. capit. 2. & alij, quos post eam retulimus: sed si aduertas, allegatio illius text. minime seruit ad præsentem questionem, quia in versic. *sin autem*, immediate præcedenti, loquitur de legato facto in personas certas, vel etiam certam domum, & utroque casu negat aliquid deduci posse, quod est contra nostram resolutionem, & prædicta iura, quæ de relictis locis pijs quartam deducendam esse decidunt. Quare vel specialiter procedit in relictis pro pauperibus, de quo videbis relatos à Tirag. d. privileg. 28. latè Petr. de Vbald. dicto tract. capit. 5. principali, numero nono. Vel quod magis est, procedit secundum ius Imperatorum, quibus quartæ Canonice cognitæ non fuerunt, & propterea Canonice dicuntur, ut *Lapus*, & *Vbald.* in principio suorum tract. annotarunt quod loquatur de Falcidia, cuius in principio meminit, & de qua statim agendum est.

49 Quinto inferitur ex ijs, quæ confraternitatibus, siue cum Episcopi auctoritate, siue absque ea institutis relinquuntur quartam Falcidiam de-

duci non posse: diximus enim omnes confraternitates, licet absque Episcopi auctoritate instituantur, pias censeretur, & inter pias causas esse connumerandas.

50 Sed constat de legatis ad pias causas nullam deduci Falcidiam iuxta text. in *Authent. similiter Cod. ad l. Falcidiam*, & in corpore unde sumitur in *authen. de Ecclesiasticis titulis*, paragraph. *sin autem heres*, collat. 9. & ex d. l. *si quis ad declinandam*, ad finem, ibi, nulla falcidia in hac parte intercedente, cum similibus: ex quibus ita hanc conclusionem tradunt scribentes omnes eisdem locis, ut constat ex latissimè traditis per Tirag. de privileg. pia causæ privileg. 26. Couarr. in capit. *Ramal.* §. 3. numero septimo de testam. Coss. in capit. *si pater*, verbo Trebellianicæ, a numero decimo tertio. Donel. in commentar. iuris civilis, libro octavo capit. 27. versic. *utrum autem*, Spinus in Speculo testamentorum, gloss. 8. principali, numero 92. Sura. de alimentis titul. 8. privileg. 18. a numero secundo. Peregr. de fideicommissi. artic. 3. a numero 62. Gabr. libro quarto, commun. titul. ad Trebellian. in conclus. 11. Censual. commun. contra commun. quest. 155. Pichard. in princip. institut. ad l. falcidiam numero 42. & 69. Flores de Menariar. libro secundo capit. 21. numero 190. Paul. Comit. responsor. moral. libro septimo quest. 10. numero tertio. Modern. de iurisdic. par. 4. centuria 2. casu 180. Morla in enopio iuris par. 1. titul. 5. in prælud. numero vigesimo septimo, versic. *neque*, Ex quibus nostram illationem ad confraternitates ita deducunt Bal. Paul. Castren. Socin. Alexand. Dec. & alij quos refert, & sequitur Gabr. d. titul. de pia causæ, conclus. 1. numero octavo, & post eum Gutier. d. capit. 35. numero duodecimo, & Flores de Menariar. ubi proxime. Et in Hospitalibus Felin. Barbat. & alij quos refert, & sequitur idem Gabr. d. titul. de pia causæ, conclus. 2. numero decimo sexto. Ioseph. Luden. Perusina. decis. 30. numero octavo. Flores de Menariar. d. quest. 21. numero 190. Valasc. d. consult. 105. numero 39. Mascard. conclus. 869. numero 12.

51 Et in legatis pro alimentis *Lara* in l. *si quis à liberis*, §. *utrum*, numero decimo septimo ff. de liberis agnoscendis, Sura. de aliment. titul. 8. privileg. 18. numero quarto. Et in relictis pro studio Theologiæ, iuris Canonici, aut Ciuilibus, Causale. in tract. de usufructu mulieri relicto, numero 226. addentes ad Bart. in l. fideicommissa, §. *Stichus*, in litt. *et* ff. de legat. 3. Horat. Luti in tract. de privileg. schol. priuil. 1. Tirag. in tract. pia causæ, in præf. versic. *item relicta causa studij*. Decian. consil. 14. num. 12. lib. 1. Carol. de Grassis de effectib. cleric. in prælud. numero 95.

52 Unde manifeste conuincitur sententia, & fundamentum eorum, qui contrarium resoluunt, ex ea ratione, quod confraternitates loca pia non sint, ut voluit Cornueus, & Parisius, quos refert, & sequitur Menoch. d. remedi. 15. recuperanda, numero trigesimo quarto, quod quidem non sufficit: Quamuis enim ex dictis verum sit confraternitates loca pia, seu religiosa non esse, sunt tamen pijs causis annumerandæ, at de orationibus pijs causis falcidiam non deduci expresse deciderit Imperator. in d. *Authent. similiter*, cum similibus, immo ipso iure digesti, hoc privilegium pijs causis fuisse concessum contendit Tirag. d. loco, sed melius per text. in l. 1. paragraph. *ad municipium*, & in l. *Tuty*, in princip. ff. ad l. falcidiam contra Cuiac. resoluit Coss. numero vigesimo, & Peregr. numero 62. Donel. d. paragraph. *utrum autem*, ad locis. Unde etiam supposita communi sententia, quæ resoluit similiter ex §.

deicommissis vniuersalibus, quæ ad pias causas relinquuntur trebellianicam non deduci, vt docent Bar. Bald. Saly. & alij in d. *Auenti. simili*; & plures; de quibus *Tiraq. priuileg. 17.* & post *Conar. ubi supra* communem esse vtriusque iuris Doctorum sententiam testatur *Costa numero deſeſimo primo*; & late *Peregr. a numero sexagesimo secundo adductis*; sequitur etiam Trebellianicam deducendam non esse de huiusmodi fideicommissis, si confraternitatibus relinquatur, vt post *Paul. Castrenſ. notantur Mascard. Palasc. & Guier. proxime citatis locis*.

53. Sexto inserta ad præscriptionem tertium pertinentiunt ad Hospitalia, & confraternitates, quæ Episcopi auctoritate instituta sunt, tempus quadraginta annorum necessario requiritur; diximus enim huiusmodi Hospitalia, & Confraternitates Ecclesiastica censeri, & vtriusque boni piji gaudere priuilegijs, quæ rebus Ecclesiasticis conceduntur: sed constat res Ecclesiasticas minori spatio, quam quadraginta annorum præscribi non posse capit. ad aures; cap. illud; cap. de quarta; & cum multis similibus de præscriptionibus.

54. Igitur merito hanc illationem deducunt Abb. per text. ibi in cap. accedentibus notabili 2. de priuileg. quatenus agens de præscriptione contra Hospitalarios exigit hanc quadraginta annorum præscriptionem, sequuntur *Pelin. in d. cap. de quarta*, & numero secundo. Bald. de præscriptione. prima par. quinta in princip. a numero quinta. *Paul. in l. 2. a numero 43.* *Cod. de terminibus*; ubi numero quinquagesimo, nuncupatim agit de confraternitatibus; *Palasc. d. consil. 18. n. 42.* *Ardeno d. l. 10. numero 28.* contrarium expresse resoluentes in Hospitalibus; & Confratris institutis sine Episcopi auctoritate, qui ex dictis prophana sunt, nec subinde Ecclesia gaudent priuilegijs; vt resoluunt vltra præcitatos ne intelligendus *Cod. consil. 19. n. 27. Paul. l. 2. de posteum modern. de iurisd. dict. par. 4. centuria 2. cap. 13. n. 14.*

55. Quia sententia, licet ex nostra principali resolutione recte deduci videatur, inaduertenter tamen Abb. & reliqui ad eius eam probationem adducunt *text. in d. cap. accedentibus*; Hospitalarij enim de quibus ibi vertit religio sunt, nec dubium est bona, quæ ad ipsorum pertinent religionem, verè Ecclesiastica censeri. Quare melius probatur illatio ex eleganti *decis. text. in authentica de Ecclesiasticis*; *in pro temporalibus*; collat. 3. ubi expresse decidit contra Ecclesias; & alia loca venerabilia solam quadraginta annorum præscriptionem opponi posse; & addit deinde hoc ipsum generaliter seruandum esse in exactione eorum, quæ ad pias causas relinquuntur; ex quo vltra præcitatos ita notantur plures alij, de quibus *Tiraq. p. 1. cause priuileg. 199.* *Conar. in regul. possessor par. 2. paragraph. 2. numero tertio deſeſimo*; *Molin. de iustitia tit. 2. disput. 72. deſeſimo*; hoc verò inuestituræ. Vnde absolutum mox erit si quis dicat hoc priuilegium in materia præscriptionis gaudere Hospitalia, & confraternitates ad pios vsus; tunc cum Episcopi auctoritate, quæ absque ea fuisse instituta; cum enim iam de dictis patet Hospitalia, & confraternitates in quibus pietatis opera exerceantur, piji causis annumerari, quia defectus auctoritatis Episcopi efficit, ne religiosa seu Ecclesiastica sint, non tamen impedit quominus pias sint ex *text. in d. paragraph. pro temporalibus*; generaliter hoc quadra-

ginta annorum priuilegium concedens pro omnibus præscriptionibus eorum, quæ ad pias causas reſerua sunt, non rectè communis videtur in hoc proposito distinguere inter Hospitalia, & Confraternitates, quæ auctoritate Episcopi, vel sine illa instituntur, sed in omnibus indistincte debet adhiberi; & regula d. paragraph. pro temporalibus, vt bene considerabat *Fulgosius in l. omnes, numero de iure iur. Cod. de sacrosancto Ecclesie*, a quo titubans recedit *Bald. in d. l. 2. numero 46.* & audacius; & minus rectè *Palasc. consil. 105. numero quadragesimo secundo ad fin.* Ampliaturque hæc resolutio, vt procedat etiam, quando vna confraternitas contra alteram vult præscribere, vt in vna Ecclesia contra alteram præscribente probat *text. in d. cap. ad aures*, & in d. cap. de quarta, cum similibus, de quibus *Trin. d. priuileg. 36. deſeſimo*; *contrarium Bald. numero 46.* *Conar. n. 3. ad locum*.

56. Septimo inserta Hospitalia, quæ Episcopi auctoritate reſerua instituta, gaudere immunitate Ecclesiastica, ita vt delinquens ad illa conſigens securus sit, resoluunt *Paul. in d. l. 2. numero 49.* *Cod. libro secundo de iur. cap. 12. numero quarto in fin. deſeſimo 3. consil. 869. numero decimo octauo. Eadem de probat. consil. 869. numero decimo octauo. Eadem in pract. criminali quest. 28. numero 26. Decan. pract. criminali. libro sexto cap. 24. numero 24. & cap. 35. numero 18.* *Idem de religio. tom. 1. in tractatu de iure sacro libro tertio, cap. 9. numero nono.* *Cura Philippi cap. 3. n. 12. numero primo.* *Flores de Meno variat. lib. 1. tertio quest. 21. numero 17.* & seq. *Palasc. consil. 187. numero quadragesimo tertio.* *Bobad. in l. 1. par. 2. libro nono cap. 8. collect. 1012.* *Casus in pract. inuestituræ, & ad hoc etiam, verbo Ecclesia, numero 17. in d. libro quinto.* *Idem de Meno Garcia de beneficiis par. 3. cap. 1. numero sexagesimo primo & sexagesimo secundo.* *Camil. Rot. in summ. amicum deſeſimo 10. tit. de hys, quæ ad Ecclesias conſigunt numero sexagesimo quarto.* *Idem de Meno de ordin. in d. questione decima sexta articulo 2. in d. tit. de hys, quæ ad Ecclesias conſigunt numero sexagesimo quarto.*

57. Ordinarij, vt ad tem redeamus, in petenda ratione ad administratores piorum locorum debent esse solliciti, ipsi enim administratores tam Ecclesiastici, quam Laici fabricæ cuiusvis Ecclesiæ, etiam Cathedralis, Hospitalis, confraternitatis, elemosinæ monis pietatis, & quorumcunque piorum locorum rationem reddere tenentur singulis annis sue administrationis, Ordinarij, consuetudinibus, & priuilegijs quibuscumque in contrarium subſtat, nisi secus forte in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ expresse cautum esset. Hæc sunt formalia verba *Concil. Tridentin. sess. 22. de reformat. cap. 9.* de cuius materia v. de Guier. libro primo cap. 35. numero decimo nono cum seq. *Flores variat. libro tertio quest. 21. numero 180. cum multis sequentibus.* *Stephan. Ordinar. dissertation. foren. cap. 395.* *Alon. Recen. in collect. decis. par. 3. collect. 714.* *Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ, gloss. 5. numero quadragesimo quinto & 46.* *Idem de iurisd. par. 2. cap. 1. numero 6. p. 10.* *Rota Roman. apud Farin. decis. 333. par. 2. tom. 14.*

58. De omnibus locis piji Episcopo ratio reddenda est ab administratores, siue ea sint publica, siue priuata, ecclesiastica, vel laicalia; fuit decissum *Armenazar in addition. ad l. 1. de*

re, ita dictum relictum prout expressè patet
testium in consuetudo ab immemoriali tempo
libere in casu ante dicto de off. ad illud in con
suetudine perinde impositum ab ipsa causa ex de
Minus deprimendi perdictorum ad Epil

- 1 Predicationes populo facere precipiunt Episcoporum munus est.
- 2 Predicatio Episcopo non conceditur extra suam diocesim, cum possit prohiberi ab Ordinario loci.
- 3 Privilegium Episcoporum, ut per unumquem mundum possint predicare intelligitur nisi in alienis diocesibus prohibeantur ab Episcopis locorum.
- 4 Predicationis munus si Episcopi impediti populo facere non valent, ad illud salubriter exequendum viros assumere debent.
- 5 Predicatorum deputandi munus ad Episcopum pertinet interitum aliqua causa ex relatis in cap. inter cetera de offic.ordi.
- 6 Predicator electio, & deputatio ad solos Episcopos in eorum Cathedralibus spectat, nulla habita ratione cuiuscunque consuetudinis, etiam immemoratae.
- 7 Capitulum in electione concionatoris in Ecclesia Cathedrali nihil potest.
- 8 Predicatores pro Ecclesiis sue diocesis a solo Episcopo absque Capituli consensu deputari possunt.
- 9 Predicatori munus obire per se volentes, qui animarum curam habent, non debent prohiberi.
- 10 Predicator pro sola obligatione concionandi potest exigere pretium, locando libertatem suam.
- 11 Predicatores deputandi sunt impensis eorum, qui eos praestare tenentur, sed solent.
- 12 Consuetudo ubi viget, quod populus soluat concionatori, est servanda.
- 13 Predicatorum soluta merces nulla ex parte a pensionariis est exigenda, atque & minus si populus hos sumptus facere solebat.
- 14 Predicatorum mercedem solitam exhibere communiter dare debetur ex consuetudine immemorata constat eam olim fuisse illis exhibitam.
- 15 Predicator pro quacunque summa quorum expensis sit conducendus quando adibat, debet Episcopus interitum proprio sumptu conducere illum.
- 16 Parochus quando nullum adeest solum, nec consuetudo si habeat redditus sufficientes, saluere tenetur predicatori: si vero sit pauper, tunc tenetur populus.
- 17 Predicatores regulares predicare volentes in Ecclesiis sui ordinis debent a Superioribus de vita, moribus, & scientia examinari, & approbati, & obtenta ab eis licentia, cum ea personarum se coram Episcopo presentare, & ab eo benedictionem petere.
- 18 Regulares predicare volentes in Ecclesiis, quae sui ordinis non sunt, ultra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam impetrare coguntur.
- 19 Regulares quando in Ecclesiis suorum ordinum predicare volunt, obtenta suorum superiorum licentia, debent ab Episcopo petere benedictionem, tametsi eam minime obtinuerint.
- 20 Regulares Predicatores quando in Ecclesiis suorum ordinum inuiti, aut contradicentibus Episcopis predicare non possint, offenditur.
- 21 Predicatori idoneo non est deneganda licentia predicandi, nec potest eum Ordinarius ad suum, & sine rationabili causa suspendere a predicatione.
- 22 Predicatum fide Episcopos suspendens non tenetur causam exprimere quare ad hoc prohibendum moueatur.
- 23 Predicatores regulares an possint de doctrina examinari ab Episcopis, ostenditur.